

СТРУКТУРНА, ПРИКЛАДНА ТА МАТЕМАТИЧНА ЛІНГВІСТИКА

УДК 81'37

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.4.2/06>**Кравцова Ю. В.**

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

**МЕТАФОРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ
В СЕМАНТИКО-КОГНІТИВНОМУ АСПЕКТІ**

У статті викладено основні положення семантико-когнітивного підходу до вивчення метафори та моделювання метафоризації, розробленого авторкою. Семантико-когнітивний підхід до вивчення метафори мови (мовлення) передбачає розгляд метафори як ментально-вербального конструкту, створеного на основі аналогії або асоціативної подібності одного об'єкта з іншим, що вже має найменування, у процесі пізнавальної діяльності людини і призначеного для його характеристики та номінації. Семантико-когнітивне метафоричне моделювання являє собою побудову моделей метафоризації, що відображають національні стереотипи аналогового й асоціативного мислення будь-якої етнокультурної спільноти на тому чи тому етапі її історичного розвитку або індивідуальні образні уявлення про світ певного носія мови. Описано принципи й етапи метафоричного моделювання згідно з пропонуваним підходом. Дано авторську інтерпретацію понять метафори, метафоризації, метафоричної мотивації та метафоричної моделі.

Семантико-когнітивна метафорична модель – це існуюча у свідомості носіїв мови регулярна схема вербалізації корелятивних в аналогово-асоціативному плані понять. Вона є трикомпонентною структурою, яку утворюють вихідна й нова денотативно-поняттєві сфери метафоричної проєкції та семантико-когнітивний метафоричний мотивант як мотивуюча ознака метафоризації. Надано параметричний опис семантико-когнітивної метафоричної моделі, обґрунтовано введені поняття метафоричного мотиванта, метафоричної мегамоделі та метафоричної субмоделі. Семантико-когнітивний напрям у вивченні метафори мови (мовлення) відкриває широкі можливості для послідовної реконструкції метафоричної картини світу того чи того етносу, встановлення загальних тенденцій і закономірностей колективного й індивідуального метафоричного мислення.

Ключові слова: метафора, метафоризація, метафоричне моделювання, метафорична модель, семантико-когнітивний підхід.

Постановка проблеми. У ХХІ ст. моделювання стало одним із провідних методів дослідження метафоризації. Це зумовлено насамперед тим, що активне вивчення метафори в семантичному та когнітивному аспектах сприяло її визнанню як модельованого об'єкта. Останнім часом з'явилася величезна кількість описових праць, в яких фіксують виявлені метафоричні моделі, що використовуються в різних типах дискурсу. Метафоричне моделювання допомагає встановити основні тенденції та закономірності національного образного мислення тієї чи тієї етнокультурної спільноти на певному етапі її еволюції. У лінгвометафорологічних дослідженнях розроблено різні концепції метафоричного моделювання у семантичному та ког-

нітивному аспектах, що відображають відповідні погляди на метафору як явище мови (мовлення) або мислення і демонструють неоднозначне тлумачення терміна «метафорична модель», у зв'язку з чим є розбіжності в параметризації моделей, принципах їхнього опису і класифікації.

Семантико-когнітивне дослідження певних об'єктів лінгвістики дає змогу комплексно розглядати їх як феномени мови та мислення, що сприяє більш глибокому розумінню механізмів ментально-вербальної діяльності людини. Актуальність семантико-когнітивного дослідження метафори зумовлена об'єктивною необхідністю її теоретичного осмислення як ментально-вербального конструкту з урахуванням сучасних напрямів

лінгвістики, нагальною потребою у формуванні нового інтегративного підходу до її вивчення, що сприятиме встановленню взаємозв'язку семантичних і когнітивних структур на рівні метафоризації, значущістю виявлення й опису загальних тенденцій і закономірностей метафоричного моделювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У лінгвометафорології поступово сформувалися два основні підходи до моделювання метафоризації – семантичний (Л. В. Балашова, Л. О. Кудрявцева, Т. О. Кукса, О. М. Лагута, М. М. Лапшина, М. В. Москальова, О. Б. Пономарьова, Г. М. Склярєвська та ін.) і когнітивний (А. М. Баранов, Е. В. Будаєв, Ю. М. Караулов, І. М. Кобозєва, І. О. Філатенко, А. П. Чудінов та ін.), згідно з якими метафора розглядається відповідно як семантична і когнітивна модель. Встановленню й опису конкретних метафоричних моделей у різних за жанрово-стильовою диференціацією текстах (дискурсах) присвячено вже чимало прикладних досліджень (Т. С. Вершиніна, Х. П. Дацишин, А. О. Каслова, Р. Д. Керімов, О. В. Колотніна, А. Б. Ряпосова, Ю. Б. Феденєва, О. М. Чадюк та ін.), проте багато питань ще залишаються невирішеними або дискусійними.

У семантичних лінгвометафорологічних дослідженнях метафору розглядають як процес і результат утворення переносного смислу, вторинну номінацію й аналізують разом з іншими семантичними моделями мови. Розуміння метафоричної моделі базується на теорії регулярної багатозначності, перш за все на положенні про семантичний паралелізм, сутність якого полягає в тому, що близькі за значенням слова часто мають однотипні вторинні значення, а типове співвідношення первинних і вторинних значень цих слів може слугувати моделлю для модифікації значень інших слів, що належать до будь-якого семантичного об'єднання. Метафоричне моделювання з позицій семантики (семантичної дериватології) можна схарактеризувати як побудову моделей метафоризації, що демонструють регулярне перенесення найменування з одного класу предметів на інший на основі подібності їхніх ознак. Метафорична модель з погляду семантичної дериватології є певною схемою смислоутворення, регулярним співвідношенням семантичних сфер мотивуючого (первинного) та мотивованого (вторинного) значень слів, пов'язаних спільним смисловим елементом.

У когнітивних лінгвометафорологічних дослідженнях метафору розглядають як ментальну

операцію над концептуальними структурами, що полягає у проєкції знань з однієї поняттєвої сфери в іншу, як механізм пізнання навколишньої дійсності, що дозволяє виявляти схожість між різними реаліями внаслідок застосування знань і досвіду, набутих в одній галузі, для вирішення проблем в іншій галузі. Розуміння метафори як когнітивної моделі ґрунтується на уявленні про неї як ментальне утворення, що відображає процес пізнання навколишнього світу й експлікується в мові. Когнітивне метафоричне моделювання – це реконструкція метафоричних проєкцій, які безпосередньо існують в поняттєвій системі людського розуму як ментальні схеми та впливають на мисленнєву діяльність і мовленнєву поведінку носіїв мови. Метафоричну модель з позицій лінгвокогнітології розглядають як наявний у поняттєвій системі людини когнітивний механізм, що забезпечує стійку відповідність між сферами джерела та мети, відображаючи культурні традиції етносу, а також деяку стереотипність колективного образно-метафоричного мислення.

Незважаючи на певні розбіжності в розумінні та параметризації метафоричної моделі при семантичному та когнітивному підходах, є й подібні моменти: єдність основних понять метафоричного моделювання (за наявності різної термінології), оперування одним і тим терміном «метафорична модель», спільність у виділенні таких параметрів моделі, як вихідна та нова сфери метафоризації.

Мета статті – викласти основні положення пропонованого авторкою семантико-когнітивного підходу до моделювання метафоризації. Поставлена мета передбачає вирішення основних **завдань**: описати принципи нового семантико-когнітивного підходу до метафоричного моделювання та його етапи; дати визначення метафоричної моделі та її параметрів; обґрунтувати доцільність введення таких понять, як семантико-когнітивний мотивант, метафорична мегамоделі і субмоделі.

Виклад основного матеріалу. Семантико-когнітивний підхід до вивчення метафорики мови (мовлення), пропонований авторкою [1; 2; 3], передбачає розгляд метафори як ментально-вербального конструкту, створеного на основі аналогії або асоціативної подібності одного об'єкта з іншим, що вже має найменування, у процесі пізнавальної діяльності людини і призначеного для його характеристики та номінації. Метафоризацію розуміємо як семантико-когнітивний механізм, що дозволяє виявляти спільність у різних об'єктах

дійсності на підставі аналогово-асоціативних комплексів, які існують у свідомості представників тієї чи тієї етнокультури. Семантико-когнітивне метафоричне моделювання розглядаємо як побудову моделей метафоризації, що відображають національні стереотипи аналогового й асоціативного мислення будь-якої етнокультурної спільноти на конкретному етапі її історичного розвитку або образні індивідуальні уявлення про світ певного носія мови. Семантико-когнітивна метафорична модель – це існуюча у свідомості носіїв мови регулярна схема вербалізації корелятивних в аналогово-асоціативному плані понять.

Пропонований семантико-когнітивний підхід до вивчення метафорики мови (мовлення) базується на таких принципах, як-от: 1) розуміння метафори як ментально-вербального конструкту; 2) здійснення метафоричного моделювання на основі реконструкції національної / індивідуальної метафоричної картини світу або її фрагментів; 3) аналіз значного корпусу метафоричних контекстів; 4) параметризація метафоричної моделі як трикомпонентної структури; 5) виявлення продуктивних метафоричних моделей мови (мовлення) на певному етапі її розвитку; 6) структурація метафоричних моделей як складових мегамоделі й організуючих субмоделі.

Семантико-когнітивне метафоричне моделювання як метод лінгвістичного дослідження передбачає попереднє застосування й інших спеціальних методів: 1) контент-аналізу (виявлення метафор зі значного корпусу текстів різної жанрово-стильової кваліфікації, їхня квантифікаційна обробка, якісно-кількісний аналіз зібраних метафоричних контекстів); 2) контекстуального аналізу (встановлення семантичного змісту метафор); 3) компонентного аналізу (з'ясування семантики метафоричних номінацій, виділення сем, визначення семної структури метафор); 4) когнітивного аналізу (інтерпретація сем, встановлення ознак метафоричної мотивації).

Слід зазначити, що метафоричне моделювання може застосовуватися не тільки до мовних метафор, зафіксованих у тлумачних і семантичних словниках, які відбивають особливості колективного образного мислення, але і до мовленнєвих метафор, що існують в межах авторського тексту і демонструють специфіку індивідуального образного світосприйняття. Так, результати проведеного нами корпусного дослідження художньої метафорики [1] спростовують існуючі уявлення про те, що метафоричне перенесення відбувається у певних напрямках тільки в узусі

(О. М. Лагута, Г. М. Скляревська та ін.). Уважаємо, що утворення мовленнєвих (окказіональних) метафор також підпорядковане системним закономірностям, і, хоча виявлення й опис цих процесів складніше, ніж в узусі, воно не виходить за межі загальномовної системності. Мовні та мовленнєві метафори мають не тільки відмінні риси (для мовних метафор характерні загальноприйнятність вживання, загальнодоступність розуміння, фіксованість у тлумачних і семантичних словниках, для мовленнєвих – контекстуальна зумовленість і збереження «авторства»), а й спільні ознаки, основними з яких є семантична двоплановість і образність. Отже, мовленнєва (окказіональна) метафоризація так само системна, як і мовна.

Семантико-когнітивне метафоричне моделювання має такі етапи, як-от: 1) аналіз і систематизація певного корпусу метафоричних контекстів; 2) побудова основних конструкцій – метафоричних моделей; 3) структурація метафоричних моделей як складових певної мегамоделі (систематизація метафоричних моделей за напрямками метафоричної проєкції) та організуючих субмоделі (деталізація метафоричних моделей); 4) зіставлення метафоричних моделей, виявлення певних тенденцій і закономірностей метафоричного моделювання; 5) верифікація отриманих результатів. Пропонована методика побудови метафоричних моделей може бути використана як самостійний операційний механізм не тільки щодо корпусу метафор, але й окремих фактів метафоризації, що робить її універсальною.

В основі метафоризації лежить метафорична мотивація, яку розуміємо як відношення вихідної поняттєвої сфери (первинного значення) та нової поняттєвої сфери (вторинного значення), що базується на спільності семантико-когнітивної ознаки (метафоричного мотиванта) у різних об'єктів дійсності, подібних в аналогово-асоціативному плані. Поняття метафоричної мотивації, яке раніше розглядалося переважно у морфологічній дериватології, потребує суттєвого уточнення та серйозного вивчення в семантико-дериватологічному та семантико-когнітивному аспектах.

У результаті проведеного семантико-когнітивного аналізу значного корпусу художніх метафор встановлено такі типи метафоричної мотивації [1, с. 48–50]: 1) формативна: *кучері берези* (З. Гіппіус); *крила брів* (М. Цветаєва); 2) колоративна: *зорі рум'янець* (М. Кузмін); *сивина морів* (М. Цветаєва); 3) акустична: *бурмотіння гагари* (В. Інбер); *дощові голоси*

(3. Гіппіус); 4) динамічна: *хмари поспішали* (Б. Пастернак); *бал хуртовин* (А. Ахматова); 5) реалізаційна: *шепіт кохання* (А. Ахматова); *горіння душі* (Б. Пастернак); 6) квантитативна: *рій хмар* (А. Бєлий); *дощ віршів* (А. Ахматова); 7) параметрична: *буря овацій* (В. Інбер); *фонтани вогню* (А. Бєлий); 8) кореляційна: *хоровод кипарисів* (А. Ахматова); *нитки подій* (В. Інбер); 9) консистенційна: *оксамит темряви* (А. Бєлий); *скляне небо* (М. Кузмін); 10) ситуативна: *душа втомлена* (З. Гіппіус); *агонія горобини* (Б. Пастернак); 11) оцінна: *храм душі* (М. Цвєтаєва); *сніг лагідний* (А. Ахматова); 12) темпоральна: *сивини справ; дум сивини* (М. Цвєтаєва); 13) функційна: *лабораторія думки* (В. Інбер); *купіль морська* (М. Цвєтаєва).

Семантико-когнітивна метафорична модель є трикомпонентною структурою, яка містить вихідну та нову денотативно-поняттєві (ідеографічні) сфери (наприклад, «фізичні властивості людини → атмосферні явища») та семантико-когнітивний мотивант, що трактуємо як поняттєво-смісловий елемент, інтегруючий різні сутності, подібні у будь-якому відношенні (наприклад, «фізичні властивості людини → атмосферні явища | звук»).

Ідеографічний спосіб представлення сфер метафоризації (вихідної та нової) дає змогу зрозуміти систему логіко-поняттєвих зв'язків між мотивуючим (метафоричним мотиватором) і мотивованим (метафоричним мотиватом, тобто власне метафорою) значеннями. Такий опис актуалізує сфери-джерела (денотативно-поняттєві сфери мотивуючого значення) та сфери-цілі (денотативно-поняттєві сфери мотивованого значення) та елімінує частиномовні відмінності.

На підставі аналізу лінгвістичних досліджень у галузі метафоричного моделювання (А. М. Баранов, О. М. Лагута, Г. М. Складєвська, А. П. Чудінов та ін.), ідеографічних словників (Ю. М. Караулов, О. С. Баранов), власних спостережень авторки над фактами метафоризації в художній літературі розроблено класифікацію сфер-джерел і сфер-цілей метафоричної проєкції, які об'єднані у такі поняттєві мегасфери, як-от: «Людина», «Соціум», «Тваринний світ», «Рослинний світ», «Неорганічний світ», «Артефакт», «Час», кожна з яких структурована за допомогою відповідних сфер і субсфер.

Загалом виділено такі денотативно-поняттєві сфери у складі мегасфер: 1. «Людина»: 1) фізичні властивості людини; 2) фізіологічні властивості людини; 3) психічні властивості людини;

4) душевні властивості людини. 2. «Соціум»: 1) соціальні групи; 2) соціальні відносини; 3) армія; 4) мистецтво. 3. «Тваринний світ»: 1) види тварин; 2) об'єднання тварин; 3) фізичні властивості тварин; 4) умови проживання тварин. 4. «Рослинний світ»: 1) види рослин; 2) сукупність рослин; 3) фізичні властивості рослин; 4) фізіологія рослин. 5. «Неорганічний світ»: 1) фізичні явища; 2) атмосферні явища; 3) космічні об'єкти; 4) земні об'єкти; 5) водні об'єкти; 6) корисні копалини; 7) камені-самоцвіти. 6. «Артефакт»: 1) будівлі (приміщення); 2) домашнє начиння; 3) харчові продукти; 4) одяг; 5) інструменти; 6) техніка; 7) військові атрибути; 8) продукти ливарного виробництва; 9) предмети релігійного культу. 7. «Час»: 1) часові відрізки.

У мегасфері «Людина», наприклад, виділено такі денотативно-поняттєві сфери та субсфери: 1) фізичні властивості людини: а) зовнішній вигляд людини: *кучерява липа* (З. Гіппіус); *сивий мороз* (В. Інбер); б) частини тіла людини: *тіло землі* (А. Ахматова); *голови берез* (В. Інбер); в) мовлення / голос: *говір моря; балакучі дерева* (З. Гіппіус); г) фізичні дії людини: *біг хмар* (В. Інбер); *роки мчать* (І. Сельвінський); д) фізичні відчуття людини: *солодкий сон* (В. Інбер); *холод душі* (З. Гіппіус); е) фізичні стани людини: *стогін душі* (М. Цвєтаєва); *втомлене сонце* (А. Бєлий); 2) фізіологічні властивості людини: а) внутрішні органи людини: *торгові артерії* (В. Інбер); *жили рік* (М. Цвєтаєва); б) фізіологічні процеси людини: *ковток спогадів* (В. Інбер); *сльози зірок* (А. Бєлий); в) фізіологічні стани людини: *спить земля* (З. Гіппіус); *сонна вода* (І. Сельвінський); г) хвороби: *агонія горобини* (Б. Пастернак); *рани рік* (М. Кузмін); 3) психічні властивості людини: а) пам'ять: *спогади душі* (В. Інбер); *пам'ять серця* (А. Ахматова, М. Кузмін); б) мислення / інтелект: *задумливі птахи* (І. Сельвінський); *мудре серце* (А. Ахматова); 4) душевні властивості людини: а) духовна сутність людини: *дух століть* (А. Бєлий); *душа поезії* (А. Ахматова); б) риси характеру: *серце жадібне, душа покійна* (З. Гіппіус); *сніг лінивий, лагідний та обережний* (А. Ахматова); в) почуття: *пристрасно тягнуться гілки* (А. Бєлий); *душа розлюбила* (З. Гіппіус); г) емоції / переживання: *смуток фіалок* (М. Цвєтаєва); *похмуре небо* (З. Гіппіус); д) бажання: *серце хоче і просить дива* (З. Гіппіус); *каприз долі* (Б. Пастернак).

При описуванні метафоричної моделі для позначення смислового елемента, що відображає мотиваційний зв'язок вихідної та нової

денотативно-поняттєвих сфер, уведений термін «семантико-когнітивний мотивант». Він слугує мотивуючою ознакою метафоризації як метафоричної проєкції з вихідної денотативно-поняттєвої сфери до нової, показником метафоричної мотивації, що формулюється у найбільш загальному вигляді («звук», «форма», «колір» тощо). Це термінологічне позначення актуалізує мотиваційні відношення вихідної та нової денотативно-поняттєвих сфер (первинного / прямого та вторинного / метафоричного значень), що беруть участь у метафоризації, та відображає системні відношення мовних і когнітивних структур, сутність метафори як явища мови та мислення. Семантико-когнітивна метафорична модель має такий вигляд: сфера-джерело (метафоричний мотиватор) → сфера-мета (метафоричний мотиват, власне метафора) | семантико-когнітивний мотивант (мотивуюча ознака); наприклад, «фізичні явища → атмосферні явища | колір»: вогні *зорі* (А. Бєлий); *пожжежа сонця* (Б. Пастернак).

Необхідно зазначити, що раніше ми використовували термін «семантико-когнітивний формант» [1; 2], в якому поняття «формант» було запозичено з морфологічної дериватології для опису семантичної деривації, одним із процесів якої є метафоризація. Однак у морфологічній дериватології формант – це найменший у формальному та семантичному відношенні словотвірний засіб, яким мотивоване слово (дериват) відрізняється від мотивуючого. У семантичній дериватології, що сформувалася відносно недавно, цей термін не відображає повною мірою мотиваційні відносини мотивуючого та мотивованого значень, оскільки мотивуюча ознака не є формальним показником семантичної, зокрема метафоричної, деривації і тому не може бути вичленована як «різниця» між мотиватором і мотиватом.

Мотивуючі метафоричне перенесення ознаки неодноразово привертала увагу дослідників (О. М. Лагута, В. М. Прохорова, Г. М. Складєвська, О. І. Усмінський та ін.). Більшість лінгвістів, які займаються вивченням метафоричної мотивації, вважають, що універсальною є метафоризація за подібністю формативних, метричних, хроматичних і консистенційних ознак. Так, О. М. Лагута виділила цілу низку мотиваційних ознак метафоризації: формативні; одараційні; колірні; смакові; вагові; звукові; часові; температурні; тактильні; консистенційні; функційні; реалізаційні; динамічні; квантитативні; реляційні; суб'єктивно-психологічні [4, с. 137].

Аналіз лінгвістичних праць з проблеми семантичної, у тому числі метафоричної, мотивації та

зібраного нами фактичного матеріалу (художньої метафорики) сприяв виділенню основних типів семантико-когнітивних мотивантів, характерних для метафоризації (відповідно до типів метафоричної мотивації): 1) форма (обриси, структура); 2) колір (тон, відтінок); 3) звук (висота, сила, темп, ритм, якість звучання); 4) динаміка (рух, дія, переміщення, розвиток); 5) кількість (множина, мала кількість, сукупність); 6) міра (розмір, ступінь чого-н.); 7) кореляція (порядок, розташування, зв'язок); 8) прояви об'єкта (виявлення, інтенсивність, активність, реакція на що-н., реалізація); 9) консистенція (щільність, прозорість, твердість); 10) стан (вид, характер); 11) час (тривалість, безперервність, послідовність); 12) функційність (призначення, мета); 13) оцінність (позитивна/негативна оцінка).

Згідно з авторською методикою семантико-когнітивного метафоричного моделювання можлива ієрархічна структурація метафоричних моделей. Сукупність метафоричних моделей із подібними поняттєвими сферами утворює метафоричну мегамодель, тобто напрям метафоричної проєкції з однієї ідеографічної сфери в іншу, сформульований у загальному вигляді: «Людина → Неорганічний світ», «Тваринний світ → Людина», «Соціум → Рослинний світ», «Неорганічний світ → Артефакт» тощо. Метафоричні моделі можуть мати різновиди, що характеризуються варіативністю нової поняттєвої сфери або семантико-когнітивного мотиванта при стійкій вихідній денотативно-поняттєвій сфері, які називаємо метафоричними субмоделями. Наприклад, метафорична модель «фізичні властивості людини → атмосферні явища | звук» може виступати в субмоделях: «мовлення → повітряний потік | сила звучання» (*шеним вітру*); «мовлення → повітряний потік | якість звучання» (*бурмотіння завірюхи*); «мовлення → атмосферні опади | сила звучання» (*голоси дощу*) тощо. Крім того, названа метафорична модель входить до складу метафоричної мегамоделі «Людина → Неорганічний світ».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Новий семантико-когнітивний підхід до вивчення метафори дає змогу реалізувати ідею її комплексного розгляду як ментально-вербального конструкту. Семантико-когнітивне метафоричне моделювання являє собою побудову моделей метафоризації, що відображають національні стереотипи аналогового й асоціативного мислення або образні індивідуальні уявлення про світ певного носія мови на будь-якому етапі історичного розвитку тієї чи тієї етнокультури. Пропонується семантико-когнітивна метафорична модель

тракується як регулярна схема вербалізації корелятивних в аналогово-асоціативному плані понять, яка існує у свідомості носіїв мови. Вона є трикомпонентною структурою, що утворюють вихідна й нова денотативно-поняттєві сфери метафоричної проєкції та семантико-когнітивний мотивант. Всебічне вивчення метафори як модельованого об'єкта сприятиме формуванню єдиного розуміння метафоричної моделі, уніфікації параметрів моделювання і принципів класифікації моделей.

Подальший розвиток теорії метафоричного моделювання є однією з перспективних галузей лінгвометафорології, що дозволить встановити всі продуктивні моделі на певних етапах розвитку тієї чи тієї етнокультури, здійснити найповнішу інвентаризацію та класифікацію різних метафоричних моделей і відкрис значні можливості для розуміння загальних тенденцій і закономірностей колективного й індивідуального метафоричного мислення.

Список літератури:

1. Кравцова Ю. В. Метафорическое моделирование мира в художественном тексте: семантико-когнитивный анализ. Київ : Изд-во НПУ им. М. П. Драгоманова, 2014. 320 с.
2. Кравцова Ю. В. Семантико-когнитивный подход к изучению метафоры: методологические основания и перспективы развития. Acta Universitatis Lodzensis. Folia Linguistica Rossica / pod red. K. Ratajczyk. Lodz: Wyd-wo Uniwersytetu Lodzkiego, 2016. № 12. С. 83–91.
3. Кравцова Ю. В. Семантико-когнитивное моделирование как способ познания механизмов метафоризации. Проблемы когнитивного и функционального описания русского и болгарского языков. Отв. ред. Е. Стоянова. Шумен : Изд-во «Епископ Константин Преславски», 2019. Вып. 13. С. 7–27.
4. Лагута О. Н. Метафорология: теоретические аспекты. Ч. 2. Лингвометафорология: основные подходы. Новосибирск : Изд-во НГУ, 2003. 208 с.

Kravtsova Yu. V. METAPHORICAL MODELLING IN THE SEMANTIC-COGNITIVE ASPECT

The article outlines the main provisions of the semantic-cognitive approach to the study of metaphor and modelling of metaphorization, developed by the author. The semantic-cognitive approach to the study of metaphors of language (speech) involves considering a metaphor as a mental-verbal construct created on the basis of analogy or associative similarity of one object with another, which already has a name, in the process of human cognitive activity and intended for its characterization and nomination. Semantic-cognitive metaphorical modelling is the construction of models of metaphorization that reflect national stereotypes of figurative analogical and associative thinking of any ethnocultural community at one or another stage of its historical development or individual ideas about the world of a certain speaker. The principles and stages of metaphorical modelling according to the proposed approach are described. The author's interpretation of the concepts of metaphor, metaphorization, metaphorical motivation and metaphorical model is given.

A semantic-cognitive metaphorical model is a regular scheme of verbalization of analog-associatively correlative concepts existing in the minds of native speakers. It is a three-component structure formed by the original and new denotative-conceptual spheres of metaphorical projection and the semantic-cognitive metaphorical motivator as a motivating feature of metaphorization. A parametric description of the semantic-cognitive metaphorical model is provided, the concepts of metaphorical motivator, metaphorical megamodel and metaphorical submodel are introduced. The semantic-cognitive direction in the study of metaphors of language (speech) opens wide opportunities for the consistent reconstruction of the metaphorical picture of the world an certain ethnic group, the establishment of general trends and regularities of collective and individual metaphorical thinking.

Key words: *metaphor, metaphorization, metaphorical modelling, metaphorical model, semantic-cognitive approach.*